

Pataňdžali: O jogínské disciplíně

Kap. 4: O cíli pochopení

- 4.1. Schopnosti (vyjmenované v předchozí kapitole) lze získat tak, že jsou buď dány člověku od narození, nebo prostřednictvím užití správných látek, v transu či hypnóze, správnou disciplínou nebo meditací.
- 4.2. Sklony a to, „jaký jsem“, se přirozeně znovu a znovu vtěluje do života a bytí v důsledku konkrétního nenaplněného „chtění“.
- 4.3. Mé sklony, to, co chci, projevy a konání nejsou přímou příčinou existence, jen jí udávají směr a intenzitu, podobně jako zemědělec (není stvořitelem, ale jen zušlechťovatelem plodin, které obhospodařuje).
- 4.4. Je to pouze dojem „já“, který je příčinou zdání, že jednotlivých duší je bezpočet.
- 4.5. Jednotlivé duše se zdají být samostatné, protože samy sebe zaměstnávají vždy ze své vlastní perspektivy. Ve skutečnosti jsou ale všechny duši jedinou.
- 4.6. Když si toto uvědomím, přirozeně přestanu mít nutkání sám sebe tlačit do jednání ve vnějším světě.
- 4.7. Jednání ve světě, to, co se děje a co dělám, jogín přirozeně nijak nesoudí. Ostatní lidé ale naopak všemu ději a jednání přikládají hodnotu – dobré, špatné, ctnostné, hříšné apod.
- 4.8. A hodnocení, tj. souzení a před-suzování, dává vyvstat sklonům a návykům, které pak samy sebe opakují a projevují se.
- 4.9. Toto projevování sklonů a návyků je ve skutečnosti jedním nepřetržitým proudem bytí. I přesto, že se zdá být omezené na jednotlivce a jeho život, nebo svým místem a časem. To je proto, že sklony, návyky a paměť jsou totéž.
- 4.10. Přestože je možné tyto sklony, návyky, dění a jednání intelektem analyzovat a identifikovat jejich příčinné vztahy, jejich příčiny počáteční se dobrat nelze.

- 4.11.** Celý tento labyrint bytí sám sebe udržuje prostřednictvím souhry příčinnosti, důsledku, chtění a jeho uspokojování. Pokud tato síť souvztažností zanikne, samohybnost těchto sklonů, návyků a dějů také zanikne.
- 4.12.** Minulost a budoucnost (tj. co už je nebo ještě není projevené) a přítomnost (tj. co je projevené) jsou zřetelně všechny v přítomnosti. Je to kvůli předurčenosti cest, které jsou sklonům, návykům a všemu dění dané (příčinností projeveného bytí).
- 4.13.** Zda jsou věci vidět, nebo už/ještě ne, odvisí od jejich přirozenosti, tj.: od toho, nakolik je jim vlastní tíhnout k vyrovnanosti a rovnováze, nebo zvykovanosti, čínorodosti a hysterii, nebo letargii, nečinnosti, strnulosti.
- 4.14.** Souhra těchto tří kvalit (hybných momentů): rovnováhy, zvyku a strnulosti, udává osobitost každému jednotlivci, tj. individuální do života vtělené duši.
- 4.15.** A tyto osobitosti ústí v bezpočet různých životních cest a (pří)běhů, i přesto, že v podstatě jsou jedním jediným jevem.
- 4.16.** Svět by přece nemohl vůbec existovat, nebylo-li by různorodosti. Mohlo by se snad cokoliv díť, kdyby nebylo možné z různých perspektiv toto dění vnímat?
- 4.17.** Že se „něco děje“, je možné vědět jen tehdy, pokud je toto dění odraženo v mysli. Jinak to není.
- 4.18.** (Mé) vědomí, tj. duše, zná vše, co se děje, protože je samo o sobě neměnné, na rozdíl od všeho ostatního, co je v neustálém pohybu.
- 4.19.** Toto ale není známé mému vnímajícímu já, tj. mé mysli, protože jediný způsob, jak má mysl vnímat, je prostřednictvím navenek obrácených smyslů (projektováním, externalizací).
- 4.20.** A vše, co se děje, mi ani známo být nemůže, protože není možné zároveň mysli vnímat celek a jednotlivost.
- 4.21.** Kdyby vědomí, tj. duše, mohlo vidět samo sebe přímo, došlo by k nekonečnému regresi (podobně jako když proti sobě postavím dvě zrcadla). Došlo by ke zmatení všeho vnímání a paměti.

- 4.22.** Vědomí je tedy neměnným pozorovatelem, svědkem. A když vnímám něco proměnného, tj. děj, není to vědomí, které ho vnímá, nýbrž mysl, „na“ které vědomí děj „uvědomuje“, osvětluje ho.
- 4.23.** Dokonale ztišená mysl, která svým ztišením dosáhla rovnováhy, docílí toho, že je v ní odraženo jak to, co externě vnímám, tak i svědek vnímání – má duše. Taková mysl je myslí naplněnou: pochopí a není už dál ničeho, co by jí bylo potřeba.
- 4.24.** Ať už vnímá mysl, co chce, a tisíckrát si myslí, že „něco dělá“, plní své úkoly, svá chtění a přání, ve skutečnosti je jejím naplněním nikoliv vnímaný objekt, ale právě stav uvědomění si, že je sama odrazem vědomí. A je jedno, při jaké příležitosti se jí podaří si to uvědomit.
- 4.25.** Kdo takto vnímá vše, pro toho zanikne dojem vlastního já a všechny pocity, které z něj vyvstávají. (Začne vnímat skutečnost, nikoliv sebe.)
- 4.26.** To je chvíle, od které mysl začne jakoby automaticky tíhnout k rozlišování toho, co je skutečné (vědomí), a všeho ostatního (co podléhá změně). Taková mysl se sama pouští (všeho, co jí bylo oporou a milé, opouští to jako hračku z dětství) ve prospěch dospělosti, tj. skutečnosti.
- 4.27.** Jakékoliv mezery v chápání skutečnosti dávají vyvstat na povrch různým podvědomým myšlenkám a zájmům.
- 4.28.** To je třeba překonávat obdobně jako proces překonávání záseků (viz 2.5).
- 4.29.** Koho nechává chladným i taková úroveň pochopení skutečnosti, taková mysl je nazývána dokonaným osvícením – je to stav rovnováhy, který osvobozuje i od samotné vlastní přirozenosti a podvědomí.
- 4.30.** Pochopením a uchopením tohoto stavu ruším koloběh příčin a důsledků. Je to dostavení se do skutečnosti.
- 4.31.** Všechna nedorozumění ohledně skutečnosti jsou tu odstraněna, vše, co v mysli člověku zakrývá skutečnost, zmizí, dostaví se neomezené chápání skutečnosti a zbývá jen velmi málo, co by člověk mohl poznat.
- 4.32.** Dosud hybné síly sklonů a podvědomého chtění, živému tělu vlastní, z mysli mizí, (nemají se v ní „čeho chytit“).

- 4.33.** Výsledkem je vnímání skutečnosti z místa (jakéhosi bezčasí, ve kterém je možné vidět věčný koloběh světa jako na dlani) coby množiny zřetelně oddělených samostatných dějů a chvil.
- 4.34.** Mysl takto čirá, vyprázdněná natolik, že žádné podvědomé sklony a chtění se nemají čeho v ní chytit, se nazývá sjednocením se skutečností, nalezením vlastního já, je to živá síla vědomí.
- 4.35.** Jakmile ustavím zřetelně ve své mysli rozdíl mezi vědomím (mou duší, tj. tím, kdo jsem ve skutečnosti) a myslí (tj. tím, co je), jsem ve skutečnosti.